

Kærlighedsbrevenes historie

“Vil du være kærester – ja/nej/måske – sæt kryds”. Der er ikke noget, der kan give sommerfugle i maven eller klam sved i håndfladerne, som at sende et kærestebrev. Her er alle muligheder åbne, lige fra den store lyserøde sky til den sorteste nedtur hjemme under dynen – eller den gnavende tvivl midt imellem.

Det er svært at skrive et kærestebrev, rigtig svært. Hvad vil den anden tænke om mig? Hvordan skal jeg få det af sted? Med en sms (med fare for at blive opfattet som overfladisk), med en e-mail (måske lidt for upersonligt?), eller hvad med en seddel (men hvem tør jeg betro det ufatteligt vigtige hverv at overbringe den) eller måske et rigtigt, gammeldags brev med posten (men hvad nu hvis storesøster ser det og snupper det derhjemme, når det ankommer)?

Den slags overvejelser kender alle, der har forsøgt at vinde en andens kærlighed med et kærestebrev. Det gælder folk på Christian 4.s tid, og det gælder folk i dag. Alligevel spiller kærestebrevene en helt anden rolle i dag end for bare 100 år siden.

“Skulle jeg svare ja?”

Udateret stik efter maleri af E.K. Johnson.

(Post & Tele Museum).

For 100 år siden kunne det være svært overhovedet at komme i kontakt med den elskede. Forældrene mente tit, at de skulle have det sidste ord at skulle have sagt, når deres kære barn skulle finde sin partner for livet. Når vi i dag taler om "arrangerede ægteskaber" i forbindelse med skikke, der stammer fra nyligt indvandrede grupper af mennesker, glemmer vi fuldstændigt, hvordan det var her i landet i 1800-tallet. Dengang ville man sige, at de arrangerede ægteskaber var en del af vores kultur!

For unge dengang var kærlighed oftest noget, man måtte dyrke i smug. Og her var brevene en god måde at holde kontakten på. Mange kærlighedsforhold blev dyrket i brevene; selv om man måske ikke kunne ses så tit og holde i hånden, kunne de elskende føle en fantastisk nærhed i brevene. Måske netop fordi de var henvist til brevene, kunne de dagdrømme og ophøje hinanden i tankerne – og blive meget voldsomt forelskede.

I dag er det blevet nemmere – eller er det? "Der er ingen bånd der binder dig, så du kan sagtens elske mig", synger en af dukkerne til Pinocchio. Men gør det kærligheden lettere? Vi lever i en tid, hvor en vellykket kærlighed nærmest er et krav til os. Vi skal helst have en masse erfaring med forskellige kærester. Mere eller mindre poppede tv-serier og reklamer prøver at bilde os ind, at det eneste rigtige og seje er at have været igennem en masse forhold. Uanset hvor overfladisk, det kan være. Kravet om kærlighed kan også blive en byrde for mange – måske i virkeligheden for de fleste?

Gruppeopgaver:

1. Prøv som forberedelse hver især at tale med jeres forældre og bedsteforældre om, hvordan de i sin tid mødte hinanden. Brugte de kærlighedsbreve? Hvis de gjorde, hvordan? Hvilken forskel var der på kærligheden på deres tid og i nutiden? Diskuter i gruppen.
2. Diskuter fordele og ulemper ved arrangerede ægteskaber.
3. Diskuter fordele og ulemper ved de forskellige typer af kæreste-breve. Hvad er den bedste måde at meddele andre sin kærlighed på? Begrund jeres svar.
4. Find fire reklamer, der handler om kærlighed. Diskuter, hvilket billede af kærligheden, reklamerne giver.

Kærlighed på runer

Kopi af runestaven fra Lom, udfærdiget efter originalen i Universitetets kulturhistoriske Museer, Oslo.

(Post & Tele Museum).

Runealfabet, også kendt som "futhark".

Det ældste "frierbrev", vi kender til i Norden, er skrevet med runer på en lille firkantet træpind, ca. 16 cm lang og 1½ cm tyk. Pinden dukkede op i en sprække i gulvet på en norsk stavkirke i Lom i Gudbrandsdalen, da der blev lagt nyt gulv i 1976.

Vi ved ikke så meget om historien, men hvis man som en detektiv stykker alt det sammen, vi ved om pinden, kan vi gætte os frem til en del.

Pinden er fra ca. år 1300. På det tidspunkt var det latinske alfabet, vi bruger i dag, kommet til Norden, men det var kun få, der mestrede det: Kirkens og kongens folk. Almindelige folk skrev med runer. De havde ikke råd til pergament (behandlede dyrehuder), og det latinske alfabet egnede sig ikke til at blive ridset i sten eller træ. Det gjorde runerne til gengæld. Det var ikke ualmindeligt, at man brugte runepinde som en slags breve. På et værtshus i Bergen har man fx fundet en pind med den korte tekst: "Gyda siger at du skal gå hjem". Der er fundet over 8.000 runepinde i Norge.

Pindens firkantede sider er skåret til, så der kom fire flader, brevskriveren kunne ridse på. Der er spor efter bittesmå sten i pindens ene ende. Nogle gætter på, at det kan være enden af en vandrestok, der er blevet skåret af og derefter skåret til.

Pinden dukkede op i kvindesiden af kirken. Dengang var mænd og kvinder adskilt i kirken. Den lå stoppet godt ned i en sprække i gulvet. Det ser ud, som om nogen har forsøgt at kradse de navne, der stod på pinden, ud.

Teksten på pinden lyder oversat til nutidsdansk omtrent sådan her:

"Håvard sender Gudny Guds hilsen og sit venskab. Og nu er det min fulde vilje at bede om din hånd, dersom du ikke vil være sammen med Kolbein. Tænk over dine ægteskabsplaner og lad mig få din vilje at vide".

Gruppeopgave:

1. Prøv at rekonstruere historien: Hvordan havnede pinden i sprækken i gulvet? Og hvorfor netop der? Hvad skete der mon den dag, Håvard snittede sine runer? Og hvad skete der efter at Gudny havde fået den – hvis hun da fik den? Lykkedes frieriet?
2. Prøv selv at skrive en kort besked på runer. Prøv at skrive et svar fra Gudny til Håvard.
3. Opfør et teaterstykke over jeres historie for resten af klassen.

Hjælp til selvhjælp for brevskrivere

*“Mademoiselle,
Den uforlignelige dejlighed,
hvormed naturen har begavet
dem så rigeligen, sætter alle dem
i største forundring, som have
den lykke at se Deres person.
Og jeg måtte sandelig misbruge
deres godhed, om jeg med ikkun
tilbørlig berømmelse ville prise
det, som Himlen har skænket
Dem i overflødighed. ... Men
måske at denne skrivemåde
falder Dem fortrædelig, og at
jeg forløber mig imod Dem, i det
jeg søger at befalde Dem. Om så
var, så ville jeg hellere fortæres i
min lue end falde Dem besværlig
med at åbenbare Dem min
kærlighed. Dog håber jeg det
bedste til Deres særdeles godhed,
og tvivler ikke, at De jo skulle
betæe den nogen bevågenhed, som
skriver sig Mademoiselle, Votre
très humble serv.” (1742)*

Kunsten at vinde den udkårnes hjerte med et brev – det er en svær kunst. Heldigvis har der næsten altid eksisteret manualer i brevskrivning, der kunne hjælpe den usikre med et par flotte vendinger, hun eller han måske ikke lige havde tænkt på. “Brevbøger” hedder disse manualer.

Brevbøgerne blev til i et samfund, hvor der var stramme regler for, hvordan man skulle hilse på hinanden, tale med hinanden og skrive til hinanden. Hvis man overhovedet ville drømme om at blive taget alvorligt, var man nødt til at kende og følge disse regler for “takt og tone”. Ellers risikerede man at blive til grin eller endnu værre, at fornærme den anden – og det sidste kunne let ende i en dragt prygl eller en duel på liv og død.

Når man læser i brevbøger fra 1700-tallet, 1800-tallet og nu, kan man for alvor se, hvor forskelligt folk har grebet opgaven med kæreste-brevene an. Se fx www.teponia.dk/breve – et lille program, hvor du kan bruge brevdele fra gamle brevbøger til at sammenstykke et elektronisk kærestebrev.

I 1700-tallet var det kun manden, der kunne tillade sig at starte en hed brevveksling. Det blev anset for utænkeligt, at en kvinde sådan uden videre skrev et kærestebrev. Kvinder og piger skulle være bly og uskyldige og rødmende modtage mændenes elegante komplimenter. For mændene var det til gengæld nærmest en pligt at flirte med alle damerne – det blev faktisk anset som en grov fornærmelse, hvis en mand glemte at rose en kvinde for et eller andet (helst hendes skønhed), når han talte eller skrev til hende. Også selv om det ikke var et kærestebrev.

I 1800-tallet ændrede idealet sig. Det gjaldt frem for alt om at være ærlige over for hinanden. Væk med al den tomme smiger. Brevbogsforfatterne rådede frierne til at overveje nøje, om det alligevel ikke var klogere at tale med den elskede frem for at skrive et brev. I visse tilfælde var brevet dog bedst: Når manden var genert (det var stadig mænd, der skulle tage det første skridt), når han ikke kunne komme tæt på pigen, eller hvis han var bange for at skræmme hende væk.

Nu om stunder er der ikke så klare rammer for, hvordan man skriver til hinanden. Der findes heller ikke mange brevbøger, man kan tage til hjælp. Alligevel er det slet ikke ligegyldigt, hvordan man får det skrevet. Derfor er “Delete”-tasten nok den tast, vi rører hyppigst, når vi skriver kærestebreve. Og derfor bider vi stadig blyanter og kuglepenne i laser og fylder papirkurven med sammenkrøllede udkast.

Gruppeopgave:

1. Nedenfor finder I en lang række uddrag fra "Brevbøger for elskende" fra 1700-tallet og 1800-tallet. Udvalg et par stykker, minimum et fra en mand og en kvinde, fra hver periode. Diskuter forskellene mellem mænd og kvinders måde at skrive på, og diskuter forskellen mellem 1700-tallets og 1800-tallets breve.
2. Prøv selv at skrive et eller to "typiske" kærlighedsbreve fra enten 1700-tallet eller 1800-tallet: Forestil jer, hvem brevskriveren og modtageren er. Opdig situationen, gennemtænk, hvilke problemer og forhindringer, de to skal forbi for at få hinanden – og skriv så brevet, gerne ved hjælp af små udpluk fra citaterne. Læs brevene højt for klassen.

"Mademoiselle,

Den uforlignelige dejlighed, hvormed naturen har begavet dem så rigeligen, sætter alle dem i største forundring, som have den lykke at se Deres person. Og jeg måtte sandelig misbruge deres godhed, om jeg med ikkun tilbørlig berømmelse ville prise det, som Himlen har skænket Dem i overflødighed. ... Men måske at denne skrivemåde falder Dem fortrædelig, og at jeg forløber mig imod Dem, i det jeg søger at befalde Dem. Om så var, så ville jeg hellere fortæres i min lue end falde Dem besværlig med at åbenbare Dem min kærlighed. Dog håber jeg det bedste til Deres særdeles godhed, og tvivler ikke, at De jo skulle betee den nogen bevågenhed, som skriver sig Mademoiselle, Votre très humble serv." (1742)

"Min herre!

Jeg beklager, at De har gjort Dem forhåbninger med hensyn til mig. Jeg kan ikke blive Deres. Vi kender hinanden for lidt, og det, jeg har hørt om Dem, er ikke tilstrækkelig betryggende, til at jeg tør betro min fremtid til Dem. Jeg beder Dem derfor om at glemme mig og at slå enhver tanke om mig ud af hovedet." (1904)

"Hjerte Madame,

Jeg takker for Deres korte og letsindige svar, og melder dem tillige, at jeg inden fjorten dage ikke kan skrive Dem til. Jeg har otte breve at besvare fra otte fruentimmer; et fra lille Lotte, et fra ...Ser De, hvor besværligt det er, at være al for lykkelig! Jeg kan ikke engang tælle dem alle sammen; dog! De tro mig allerede på mit ord. Det er sandt, der er iblandt alle disse breve ikke et eneste, som er skrevet så smukt som Deres; men jeg finder dog også i dem alle mere venskab, end i Deres, og mere længsel efter et svar. De måtte altså være meget ubillig, dersom De ville tage mig det ilde op, at jeg opsætter vores brevvæksel så længe, indtil jeg har svaret disse gode veninder. Jeg siger Dem det ikke derfor, som om jeg troede, at De havde megen strid mod Dem selv, for at undvære mine breve; nej, alene for at overbevise Dem om, at jeg end ikke, uden billigste årsag, forsømmer en skyldighed, som De lettelig ville frikende mig fra. Må man dog ikke falde i forbavselse over min ømme samvittighed?" (1762)

“Mademoiselle,

Deres sidste højtærede skrivelse har jeg vel åbnet med tusindfold glæde, men ikke fundet noget andet deri end en ny årsag til min pine og begyndelsen til min død. Jeg elsker Dem, Mademoiselle, og den som kender kærligheden efter sine rette virkninger, skal billig have medynk med mig. ... De vil ikke selv kende Deres dejlighed, fordi den kendes og berømmes af mig, og befale mig herved en stedsevarende tavshed, ja at jeg end ikke engang skal lindre min smerte med at berømme og betragte Dem. Men også i dette stykke vil jeg adlyde, og søge ved lydighed at bøje min herskerindes hårde sind, om det ellers endnu kan forandres. Jeg forventer da endnu en gang fra Deres allerkæreste hænder enten mit liv eller min død, og i hvad der end følger, så vil jeg dog uafsladeligen være, Mademoiselle, vотре très-humble serviteur.” (1742)

“Min Herre!

Med sitrende hånd griber jeg pennen for at svare Dem på Deres ærede skrivelse. Jeg må med rette bæve ved tanken om Deres erklæring, da jeg af mine forældre er lovet bort til Baron B..., en mand, jeg ærer og agter som en fader, men ikke som en elsker, på grund af den store afstand i vor alder. Da jeg imidlertid længe har nærret de samme følelser for Dem, som De omtaler mod mig, tjener det til underretning, at jeg skal søge at trække giftermålet i langdrag. Kommer tid, kommer råd...” (1851)

“Mademoiselle!

Hidtil har jeg gået som i blinde uden at ane, hvad kærlighed ville sige. Nu ved jeg det, siden jeg så Dem! Jeg har ikke ro hverken dag eller nat, de besynderligste tanker påtrænge sig mig, og i alt hvad jeg foretager mig, står Deres skønne billede og ranke skikkelse (bør udelades hvis hun er pukkelrygget) for min sjæl. Og dog – det er ikke alene Deres ydre, der så levende har fængslet mig, det er den smukke sjæl, der udtaler sig i enhver af Deres handlinger! – Jeg ved det, at jeg næppe kan være bleven bemærket af Dem; thi jeg har ikke vovet med et eneste blik at antyde, hvor uendelig højt jeg elsker Dem. Det står i Deres magt at gøre mig Jordan til et paradis eller forvandle mit liv til en øde ørk, så jeg intet andet havde tilbage end at gøre en ende på min tilværelse (Dette kan man jo godt skrive: Men man bør ikke tage livet af sig selv for så lidt; dersom man straks får kurven det første sted, er det det rigtigste straks at skrive til en anden, som ikke er forlovet; thi ere fruentimmerne ikke forlovede, sige de sjældent nej), som uden Dem vil være uden betydning for mig. Og hermed nedlægger jeg min fremtids håb og lykke i Deres hænder, – o stød mig ikke bort, – jeg føler altfor vel at jeg på hele Jordan kun kan elske Dem! Lad Deres svar ikke styrte mig i fortvivlelse.” (1872)

“Kære pige!

Fra 1ste maj har jeg i sinde at fratræde min condition hos urtekræmmer Jensen, da der er tilbudt mig et lille hus og et stykke jord i Hvidovre. Jeg kan nu ikke godt overtage dette uden at jeg forud ved, at jeg har en hustru, som kan stå mig bi til fælles bedste; men når vi få arbejde, kunne vi også med Guds hjælp komme godt ud af det. Nu har jeg engang sat mig i hovedet, at jeg ikke kan blive lykkelig uden med Dem, som jeg af et oprigtigt hjerte elsker, og jeg ved ingen af i hele Verden, som jeg holder så meget af som Dem, Ingrid Olsdatter ... Jeg ved nok, at jeg kun kan tale i simple ord, thi hvad jeg føler i mit hjerte kan jeg ikke udtrykke; men dersom De kan føle kærlighed for mig alligevel, beder jeg Dem om, at jeg må tale med Dem i morgen aften hos Deres søster, hvor jeg vil komme hen, eller også at De vil give mig et skriftligt svar.

Deres til døden hengivne N^N.” (1872)

“Monsieur,

Jeg ynker hjerteligen, at jeg ikke kan forskaffe Dem nogen lettelse i Deres mig formeldte bedrøvelige tilstand, og at jeg ikke kan rive Dem løs fra de omstændigheder, De efter deres foregivende stå udi, i det det som De begærer af mig, ikke mere står i min magt, og jeg umueligen hverken kan eller vil dele mit hjerte imellem to. Jeg håber altså, monsieur, at De efter Deres kloghed vil sætte Deres gemyt i rolighed, og tage sig dette til trøst, at der endnu ere så mange fruentimmere i Verden, som kan være ligeså værdige til at nyde Deres kærlighed, som jeg, og De gør bedst, at De søge sådan en, og skrive den kærlighed til mig i glemmebogen, da jeg imidlertid dog forsikrer, at jeg så meget som ære og dyd tillader, vil være, Monsieur, la votre...” (1742)

“Monsieur,

Af Deres højtærede skrivelse har jeg med megen blufærdighed set, med hvor stor berømmelse De haver ophøjet de ringe gaver, jeg måske haver af naturen annammet, da jeg dog ved det ganske anderledes. Jeg tilskriver det altså Deres godhed, hvormed de også haver behaget at åbenbare mig Deres bevågenhed. Jeg tager alt dette op for en høflig skæmt, i det mandfolkenes vane mig ej er ubekendt, som på sådan måde plejer at vexere fruentimmerne, men forsikrer derhos, at Deres person måske med mere alvor estimeres af mig, da jeg altid er, monsieur, votre fidelle serv.” (1742)

“Kære Pige!

De bedes venligt undskyldt, at jeg, der vist er dem ubekjendt, henvender mig til Dem i et ærinde, som De maaske vil blive forundret over. Sagen er, at jeg flere Gange har set Dem ved Ballerne i Foreningen “Vennekredsen”, ja jeg har endogsaa dandset med Dem sidste gang, De var der, og jeg kan godt sige, at Deres venlige Blik og Deres brune Øjne have røvet mig min Hjertefred, thi hvor jeg gaar eller staar, svæver Deres huldte Billede for min Sjæl og jeg faar ikke min Fred tilbage, dersom De ikke vil have Medlidenhed med mig”. (1869)

Postbud med englevinger og bue

Flere gamle postkort forestiller en lille tyk engel i postuniform, bevæbnet med bue og pil. Englebarnet med bue og pil er en gammelkendt fremstilling af den romerske kærlighedsgud Amor (eller Cupido, som han også nogle gange hedder).

Amor er et symbol på den måde, man dengang (og stadig?) opfattede kærlighed og forelskelse på: Kærligheden ramte som en lille forgiftet pil. For den, der var ramt af Amors pil, var der intet at stille op. Hun eller han var helt i sine følelsers vold, når den lille gud spillede sit spil. Kærligheden blev altså opfattet som noget, der kom udefra, ramte pludseligt og var uhelbredeligt!

Men hvad har det med postbudet at gøre?

Det har altid været af største vigtighed at få bragt sit kærlighedsbudskab frem på den rette måde – sikkert, uden at de forkerte øjne læste det. Derfor opstod der en hel lille mytologi om kærlighedens budbringer – hvad enten det var en lille knægt eller en gammel kone, der fik besked på at overbringe det tophemmelige brev for et par skilling. Eller måske en ven eller veninde, der fik besked på at hviske det i øret på den elskede. Postillon d'amour kaldte man det med et fransk ord: Kærlighedens postbud.

Postkort fra 1899.

(Post & Tele Museum).

Sjovt nok var det meget sjældent rigtige postbude, der bragte kærlighedsbrevene frem i 1700-tallet. Postvæsenet var ikke skabt til den opgave. Der blev simpelthen ikke bragt post ud til folk. I stedet måtte man selv møde jævnligt op på posthuset (eller sende en tjenestepige), for at se, om der var kommet post. Det var ikke specielt diskret – alle kunne se, hvem der skrev til hvem, og sladderer kunne løbe som en vind.

Først i midten af 1800-tallet begyndte postvæsenet at uddele breve på adressen. Nu blev postvæsenet pludselig interessant at bruge som postillon d’amour. I tidens mest populære “håndbog for elskende”, af Julius Strandberg, kunne man læse om den nye udvikling:

“Når man ikke ønsker, personlig at fremtræde for den elskede genstand, kan dette jo ske pr. post. I forrige tid brugte man sædvanligt en gammel kone til at udrette et sådant ærinde, og foruden at man derved overgav sin kærlighed til bysladderer, var man afhængig af hendes dygtighed og veltalenhed, ligesom man også havde skaffet sig en medvider i sin hemmelighed, en medvider, der ofte brugte sin kundskab i dens tjeneste, der betalte bedst. Alle slige ulemper udsætter man sig ikke for ved at lade postvæsenet være postillon d’amour.”

I dag er det blevet meget lettere at få sine budskaber hemmeligt frem. Næsten for nemt, måske. Tænk, hvor spændende det har været at sende sin hemmelige budbringer af sted.

Gruppeopgave:

1. Undersøg myten om guden Amor ved hjælp af et leksikon eller andre bøger på biblioteket om de gamle romerske guder.
2. Diskuter: Kan myten stadig bruges i dag? Hvad siger den om vores opfattelse af kærlighed?
3. Hvis man skulle lave et postkort af Amor som moderne kærlighedsbudbringer anno 2004 – hvordan ville han så se ud?

Til baller var kvinder ifølge tidens mode udstyret med både lange handsker og tit en vifte. Begge dele kunne bruges til at flirte i smug: Glattede pigen sine handsker ud, signalerede hun over for drengen, at hun gerne ville tale med ham. Vendte hun dem på vrangen, gjaldt det om at holde sig væk for ham, for da sagde hun "jeg hader dig".

Med viften kunne hun sende kys, kommentarer eller små spørgsmål. "Svar snarest", "du elsker mig ikke", "Er du vred på mig?" Viftesproget er formentlig det ældste af de hemmelige kærlighedssprog. Det kan spores tilbage til 1700-tallets Spanien.

I vore dage kan man bruge mobiltelefonen til at sende små, diskrete signaler. Man kan sende beskeder eller kys, præcis som for 100 år siden. På en eller anden måde var der måske mere stil over viften?

Gruppeopgaver:

1. Diskuter, hvilke andre situationer, man bruger hemmelige sprog i.
2. Hvordan kan man signalere sin interesse i hemmelighed, hvis man hverken kender de hemmelige sprog eller har en mobiltelefon?
Med andre ord: Beskriv den hemmelige flirt.

Postkort med viftesprog.

(Dansk Folkemindesamling).

Kærlighed på nettet

I dag er der mange, der møder hinanden på internettets "dating-portaler" – rigtig mange endda. Datingportaler er hjemmesider, hvor man kan "netdate" – mødes på nettet, enten ved chat eller ved at skrive en mail.

Netdating foregår ved, at man opretter en profil på datingportalen. Her skriver man lidt om sig selv: Om sine interesser, hvordan man ser ud, hvor gammel man er, hvem man er på udkig efter, og man lægger gerne et par billeder af sig selv ud. Derefter er det muligt at søge på de andres profiler, læse om dem, se deres billeder og skrive til dem. Nogle er på udkig efter venner, andre efter kærester. Nogle er kun interesserede i at mødes på nettet, andre vil også gerne mødes i virkeligheden ("IRL", som rigtige netdatere kalder det – "In Real Life").

Skærbillede af et chatrum på Dating.dk. Til højre ses listen over aktive chattere, og i midten ses selve chatrummet med de mange hurtige bemærkninger, forkortelser og smileys.

(Freeway ApS).

The screenshot shows the Dating.dk chat interface. At the top, there's a banner for "download dine lektier her!" and "studienet". Below that are navigation buttons: Start, Post, Søg, IRL, and Chat. The main chat area shows a list of users on the left and a chat log in the center. The chat log contains various messages with timestamps and user names. On the right side, there's a sidebar with "Genveje: [maksimer]", "Funktioner:", "Vælg", "Chatrum:", "Torvet (73)", and "Chattere:" with a list of active users and their online status.

Der er også chatrum, hvor man kan chatte direkte, "live", med de andre profiler. Fra de store fælles chatrum, kan to, der falder i snak med hinanden, vælge at gå i privatrum. Her er der ingen andre, der kan følge med i, hvad de skriver.

Alene den største datingportal i Danmark har rundet den første halve million profiler, og har i perioden 1998-2003 videresendt over 65 millioner kærestebreve.

Mange mennesker, der har fundet kærester på nettet, fortæller om de positive sider ved netdating. Det er ikke så overfladisk som at møde en kæreste til en fest eller på et diskotek. Man kan fordybe sig i brevene, lære meget mere om hinanden på forhånd. Man kan frit vælge en type, man tror passer til en ud fra profilen. Og så kan man blive meget forelsket ved ikke hele tiden at have den anden lige ved hånden. Netdating er et drømmeland, hvor netop afstanden til den elskede gør, at man kan skabe sig et billede af den anden, drømme sig hen og forestille sig, hvordan den anden ser ud, føles og dufter.

For nogle ender det sidste som en negativ oplevelse. Det kan jo være, den elskede i virkeligheden viser sig at være en helt anden, end han/hun har givet sig ud for. Eller måske svinger man bare ikke sammen "IRL".

Netdating er en moderne version af de gamle kontaktannoncer, der stadig findes i flere aviser. Kontaktannoncerne går tilbage til 1800-tallet, hvor navnlig enker og enkemænd kunne bruge "avisfrierier" til at finde sig forsørgere eller husmødre. Dengang var det meget vanskeligere at leve alene end nu, for der var ikke ret mange muligheder for at tjene penge for kvinder, og mænd var ikke opdraget til at kunne klare sig selv rent husligt. Der gik i mange år fordomme om kontaktannoncer og de mennesker, der brugte dem. I dag er fordommene væk, takket være netdating.

Gruppeopgaver:

1. Gå ind på "Dating.dk". Log jer ind på følgende profiler: dfe1/password dinforevigt1 eller dfe2/password dinforevigt2. Fra disse profiler kan I læse de andres profiler eller se på chatten, men ikke skrive breve. Orienter jer på portalen. Udvælg fire profiler, to mænd og to kvinder. Diskuter, hvilket billede profilerne forsøger at give af sig selv.
2. Diskuter fordele og ulemper ved netdating. Begrund jeres synspunkter.
3. Hvorfor har folk mon haft fordomme om kontaktannoncerne og deres brugere?

Datidens sms?

De fleste har nok prøvet at sende postkort hjem fra sommerferie. Men hvad med et kærlighedspostkort? På trods af, at postkortet er det mindst private medie, der findes – alle postbude og andre kan umiddelbart læse, hvad der står på bagsiden – blev det utrolig populært at sende kærlighedsbeskeder med postkort fra omkring år 1900.

Dengang bragte postvæsenet post ud til folk op til syv gange i døgnet i byerne. Det var altså muligt at have en hel lille “chat” kørende på postkort i løbet af en dag.

Postkortet behøvede ikke at have ret meget tekst. Motiverne på forsiden fortalte tit en hel historie for sig. Særlige kærlighedspostkort blev udgivet i serier på seks kort, der fortalte en kærlighedshistorie, gerne med en lidt vovet afslutning. Nogle kort viste en blottet ankel eller et par, der kyssede. Gys! Dengang var der streng lovgivning mod pornografi, og det blev anset for meget frækt med den mindste blottelse.

Ved hjælp af billedserierne kunne de elskende skrive en uskyldig lille tekst – “Tak for i går, håber du har det godt” – og så lade billedmotiverne tale for sig selv. Anna og Johan var unge kærester i København i 1907. I løbet af to-tre år sendte de to over hundrede postkort til hinanden, ofte flere om dagen. Det er tydeligt at se, hvordan de brugte kortenes motiver til at kommunikere. “Du kan nok se det er os to?” skriver Johan på et kort med to unge elskende på en balkon.

Postkort fra Anna til Johan 1907:

“Jeg elsker dig Johan!”

(Post & Tele Museum).

For dem, der ville gøre tingene lidt mere diskret, fandtes der et særligt hemmeligt "frimærkesprog". Ved at sætte et frimærke i øverste højre hjørne på skrå kunne man fx signalere "Hvor skal vi træffes?", mens et frimærke med samme vinkel i nederste venstre hjørne kunne betyde "jeg elsker dig". Mere hemmeligt var frimærkesproget dog ikke, end at der blev trykt postkort med "koderne" på i stort antal.

Enkelte kærestepar valgte at skrive deres postkort i rigtig kode. Hvorfor gjorde de det, kan vi spørge os selv? Hvorfor ikke bare putte kortet i en konvolut? Ud over den praktiske fordel, at postkort var billigere at sende end breve, har det nok spillet ind, at det måske var lidt spændende, at postbude og andre kunne se, at her foregik der noget hemmeligt. Måske har denne lille søde hemmelighed medvirket til at skabe en endnu større fortrolighed mellem de elskende?

Frimærkesprog. Postkort o. 1910.

(Post & Tele Museum).

Gruppeopgaver:

Diskuter:

1. Sammenlign postkortene med vore dages SMS'er. Hvad er forskelle og ligheder?
2. Sammenlign frimærkesproget med SMS-sproget. Prøv at omskrive frimærkesproget til SMS'er.
3. Hvorfor sender kærester SMS'er og postkort til hinanden? Hvilke "behov" dækker de?

Krise

Kun i eventyr ender historien ved brylluppet. 2002 var året med det største antal skilsmisser nogensinde: 15.304 par blev skilt. Den gennemsnitlige varighed af ægteskaber ved skilsmisse var i 2002 11,3 år. Den hyppigste skilsmissealder var for kvinder 35 år, for mænd 36 år. Tælles opløsningen af papirløse forhold med, er antallet af brud langt højere.

Skilsmissen er næsten altid en meget smertefuld proces, både for de skilte og for deres familier.

Hvorfor går folk mon fra hinanden i vore dage? Fordi, vi er blevet dårligere til at holde sammen og være gode ved hinanden? Fordi vi stiller højere krav – til kærligheden, til os selv og til vores partnere? Fordi ægteskabet ikke betyder helt så meget i dag som tidligere, hvor de fleste blev gift “til døden os skiller”? Fordi kvinder har fået mere frihed og ikke længere behøver finde sig i urimelige og måske voldelige mænd? Eller fordi, mange i dag selv vælger at leve alene som single med den frihed, det giver? Muligvis har alle svarene noget på sig, uden at ét svar er det endegyldigt rigtige.

Under alle omstændigheder lever vi i en kultur, der er meget påvirket af det såkaldte “serielle monogami”. Monogami betyder et forhold, hvor man kun har en partner (modsat fx bigami, hvor man har to på en gang). Det serielle betyder, at man har sine partnere en efter en, i serier. Med andre ord en livsform, hvor vi har en lang serie af forskellige partnere gennem livet – først kærester, siden måske ægtefæller.

I 1972 startede telefonrådgivningen “Tværs” med Tine Bryld (i midten af billedet) på Danmarks Radio. Siden har unge kunnet ringe ind med problemer, fx kærestesorger.
(DR).

I vores kultur er der tv-programmer, der handler om kærlighedens kriser (som Dr. Phils), der er krisebrevkasser i ugebladene, hvor vi i øvrigt også kan læse om alle de kendtes konstante kriser og knas i parforholdene. Og der findes et stigende antal “par-terapeuter”, som lever af at hjælpe kærestepar og ægtefolk i krise. Det mest typiske eksempel for øjeblikket er tv-serien “Nikolaj og Julie”, der handler om et dansk pars nærmest uendelige kriser med hinanden og den svære kærlighed.

Det serielle monogami er noget, vi lærer helt fra barnsben. Mange mener, det er sejt at have haft så mange kærester som muligt. For nyligt ringede en dreng ind til DRs Børneradio og beklagede sig over et problem: Han havde haft en kæreste lidt for lang tid, syntes han, men nu kunne han ikke finde ud af at holde op med at være forelsket i hende, så han kunne prøve at få en ny kæreste. “Kærlighedspanelet” i programmet rådede ham til at prøve at glemme hende. Han var jo nødt til at prøve nogle forskellige...

Gruppeopgaver:

1. Diskuter fordele og ulemper ved det serielle monogami. Begrund fordelene og ulemperne.
2. Prøv at finde to ugebladsartikler om “kendtes” skilsmisser. Hvad handler historierne om? Og hvorfor interesserer mange læsere sig for de historier? Hvilke behov opfylder historierne?